

TEK BAŞINA BİR ADAM

Christopher William Bradshaw-Isherwood (26 Ağustos 1904-4 Ocak 1986) Cheshire’da (İngiltere) doğdu. On yaşında babasını kaybetti. Küçük yaşlardan itibaren yazma denemeleri yapmaya başladı. 1929-1933 yıllarını, genç yaşta keşfettiği eşcinselliğini daha özgürce yaşayabilmek için o dönem eşcinsel alt kültürüyle ünlü Berlin’de geçirdi. Bu yıllarda yaşadıklarını *Hoşça Kal Berlin* ve *Mr. Norris Aktarma Yapıyor* adlı eserlerinde romanlaştırdı. 1938’de W. H. Auden’la Çin’e seyahat etti. Daha sonra kısa sürelerle Hollanda, Danimarka, İspanya ve Portekiz’de bulunan Isherwood, 1939’da, hayatının sonuna dek yaşayacağı ABD’ye yerleşti. Burada Hollywood için dönem dönem senaryo yazarlığı yaptı. ABD’deyken Hinduizm’le yakından ilgilendi ve bazı önemli Hindu metinlerinin İngilizceye çevrilmesi üzerinde çalıştı. 1986’da Kaliforniya’da öldü.

Isherwood’un en ünlü romanlarından *Hoşça Kal Berlin, I am a Camera* adıyla 1951’de tiyatroya, 1955’te sinemaya uyarlandı. Oyundan uyarlanan 1966 tarihli Broadway müzikali *Cabaret* büyük bir başarı sağladı, 1972’de aynı isimli bir sinema uyarlaması çekildi. Yazarın bir diğer ünlü romanı *Tek Başına Bir Adam* ise 2009’da sinemaya uyarlandı.

Isherwood’un romanları, hayat hikâyesiyle ayrılmaz bir bütün oluşturur. Romanlarının hemen hepsi yazarla aynı adı taşıyan ya da onunla birçok yönden benzerlikler taşıyan bir anlatıcı aracılığıyla aktarılır. Kısa “sahne”lerden oluşan, hızlı tempolu, olayların kenarında duran bir “göz”ün bakışının egemen olduğu sinematografik üslup, Isherwood’un romancılığının en önemli teknik özelliğidir.

Başlıca yapıtları:

Roman: *Mr Norris Changes Trains*, 1935 (*Mr. Norris Aktarma Yapıyor*; YKY, 2014) *Goodbye to Berlin*, 1939 (*Hoşça Kal Berlin*; İletişim, 1999; YKY, 2012); *Down There On A Visit*, 1962; *A Single Man*, 1964 (*Tek Başına Bir Adam*; Metis, 1987; YKY, 2012).

Oyun: *The Dog Beneath the Skin*, 1935 (W. H. Auden’la birlikte); *The Ascent of F6*, 1936 (W. H. Auden’la birlikte).

Gezi: *Journey to a War*, 1939 (W. H. Auden’la birlikte).

Otobiyografi: *Christopher and his Kind*, 1976.

Fatih Özgüven 1957 İstanbul doğumlu. Avusturya Lisesi ve İÜEF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde okudu. İletişim Yayınları’nda editör olarak çalıştı. 1999-2010 yılları arasında İstanbul Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi Sinema ve TV Bölümü’nde ders verdi. İlk yazısı *Birikim* dergisinde çıkmıştır. Sinema ve edebiyat yazılarını *Yazko Çeviri*, *Yazko Somut*, *Çağdaş Eleştiri*, *Gösteri*, *Video-Sinema*, *Sokak*, *Yeni Gündem*, *Express*, *Roll* dergileri ile *Cumhuriyet* ve *Radikal* gazetelerinde yayımladı. *Esrarengiz Bay Kartaloğlu* adlı bir romanı, *Bir Şey Oldu*, *Hiç Niyetim Yoktu* ve *Hep Yazmak İsteyenlerin Hikâyeleri* başlıklı hikâye kitapları ve *Yerüstünden Notlar* adlı bir denemeler derlemesi vardır. Borges, Nabokov, Henry James, Karen Blixen, Thomas Bernhard, Virginia Woolf, Christopher Isherwood gibi yazarların eserlerini çevirmiştir. *Radikal* gazetesinde sinema üzerine yazmayı sürdürmektedir.

*Christopher Isherwood'un
YKY'deki kitapları*

- Hoşça Kal Berlin (2012)
Tek Başına Bir Adam (2012)
Mr. Norris Aktarma Yapıyor (2014)
Prater'in Menekşesi (2016)
Gelip Geçerken (2017)

CHRISTOPHER ISHERWOOD

Tek Başına Bir Adam

Çeviren
Fatih Özgüven

Roman

YAPI KREDİ YAYINLARI

Gore Vidal'e

Uyanmak, *varım* ve Őu anda demekle başlar. Uyanan Şey, bir sũre gŕzlerini dikip tavana bakar, sonra bakıŐlarını kaydırır, ta ki ben'i tanıyınca, buradan da *ben benim* ve Őu anda *varım'ı* ıkarıncaya kadar. Ardından *buradayım* gelir ve en azından, olumsuz da olsa, bir gũvence verir; ũnkũ uyananın, bu sabah kendisini bulmak istediği yerdir *burada; evimdeyim* denen yer.

Ama Őu anda, sadece Őu an değildir. Őu an aynı zamanda soğuk bir uyarıdır da; dũnden tam bir gũn sonra, geçen yıldan bir yıl sonra. Her Őu an'ın ũzerine yapıŐtırılmıŐ, bũtũn geçmiŐ Őu anlar'ı geçersiz kılan bir tarih vardır, ta ki –er ya da geç– belki –hayır, hayır belki değil– kuşkusuz; o an gelecektir.

Korku, vagus sinirini imdirir. Orada, dıŐarıda bir yerlerde, tam ŕnũnde bekleyen bir Őeylerden hastalıklı bir çekinme, sakınma.

Ama bu arada beyin kabuğu, o acımasız zorba, merkezi denetim sistemlerindeki yerini almış, onları birbiri ardınca sınamaktadır; bacaklar gerilir, bel bir kavis çizerek çukurlaŐır, parmaklar sıkılır, gevŐetilir. Ve sonra bũtũn bu i iletişim sisteminin ũzerinden gũnũn ilk buyruğu verilir: KALK.

Beden sŕz dinler, kendini yataktan eker kaldırır –kireçlenmiŐ baŐparmaklarla sol dizdeki sızı canını yakmakta, spazmlar geldikçe midede hafif bir bulantı–, ayaklarını sũrũye sũrũye banyoya yollanır, orada idrar torbası boŐaltılır ve bedenin ağırlığı ŕlũlũr; o kadar jimnastiğe rağmen altmıŐ sekiz kilonun biraz ũzerinde! Sonra aynanın ŕnũne.

Orada gŕrdũĐũ, bir yũzden çok, berbat bir yũz ifadesi. işte o yũzũn kendine ettikleri, yaŐadıĐı elli sekiz yıl boyunca nasılsa iine dũŐmeyi baŐardıĐı berbat durum; anlatımını donuk yorgun gŕzlerde, ŐiŐ bir burunda, sanki kendi toksinlerinin eksikliğiyile kenarlarından aşağı çekilip bũzũlmũŐ bir ağızda, kaslarının

palamarından çözülmüş sarkan yanaklarda, küçük küçük kırışıklıklarla kat kat olup sarkmış boyunda bulan bir perişanlık. Ölesiye yorgun düşmüş bıkkın bir yüzücü ya da koşucunun dış görünüşü; gene de durmak söz konusu değil. Karşımızda duran yaratık düşüp ölünceye kadar didinip duracak. Kahraman filan olduğu için değil. Başka seçenek düşünmediği için.

Aynaya gözlerini dikmiş baktıkça, aynadaki yüzünün içinde birçok başka yüz görüyor –çocuğun, ergenin, delikanlının, artık çok genç olmayan erkeğin yüzlerini–, yüzlerin hepsi birbirlerinin üzerine yansıtılmış fosiller gibi orada saklı, ve hepsi de fosiller gibi ölü. Bu ölmekte olan canlıya söyledikleri şu: Bak bize –biz öldük– ne var korkacak?

Onlara cevabı: Ama o sizin dediğiniz zamanla olmuştu, öyle kolaydı ki. *Ben aceleyle getirilmekten korkuyorum.*

Gözlerini dikmiş bakıyor, bakıyor. Dudakları aralanıyor. Ağzından soluk alıp vermeye başlıyor. Ta ki beyin kabuğu, yıkanmasını, tıraş olmasını, saçını taramasını sabırsızlıkla buyuruncaya kadar. Çıplaklığı örtülmeli. Elbiselerle kuşatılıp gizlenmeli, çünkü dışarıya, öteki insanların dünyasına çıkıyor; ötekiler onu tanıyabilmeliler. Davranışları onlar açısından kabul edilebilir olmalı.

Söz dinliyor, yıkanıyor, tıraş oluyor, saçını tarıyor; çünkü başkalarına karşı olan sorumluluklarını kabul ediyor. Onların arasında yeri olduğu için memnun hatta. Kendisinden ne beklediğini biliyor.

Adını da biliyor. Adı George.

Elbiselerini üzerine geçirdiğinde, o şey, o adam olmuştur artık – tümüyle dışarıdakilerin görmek istedikleri ve tanımaya hazır oldukları George değilse de, üç aşağı beş yukarı George'dur artık. Sabahın şu saatinde onu telefonla arayanlar, konuştuıkları kişinin ancak dörtte üç insan bir yaratık olduğunu bilseler şaşar, hatta korkarlardı. Ama elbette, hiçbir zaman bilemeyecekler – bu yaratık onların tanıdığı George'un sesini neredeyse kusursuz taklit edebilmektedir. Charlotte bile yanılanlardandır. Yalnızca bir iki kere tekinsiz bir şeyler sezmiş ve "Geo – iyi misin sen?" diye sormuştur.

Çalışma odam adını verdiği ön odayı boylu boyunca geçiyor ve merdivenlerden aşağı iniyor. Merdiven bir dönemeç yapar; basamaklar dar ve dik. Dirsekleriniz iki yandaki tırabzanlara değer, George gibi sadece 1.72 boyunda da olsanız başınızı eğmek zorunda kalırsınız. Burası kılı kılına tasarımlanmış küçük bir evdir. Çoğu kere bu evin küçüklüğü onda bir korunma duygusu uyandırır; burada kendini yalnız hissetmeye yetecek yer yoktur.

Gene de...

Bu küçük yerde günbegün, yıllarca birlikte yaşayan iki insan düşünün, dirsek dirseğe durup aynı küçük ocağın başında yemek pişiren, dar basamaklarda geri çekilerek birbirine yol veren, aynı küçük banyo aynasının önünde durup tıraş olan, durmadan birbirini dürtükleyen, itekleyen, birbirinin vücuduna yanlışlıkla ya da bilerek, sevişmek ya da dövüşmek isteyerek, beceriksizce ya da sabırsızca, aşkla ya da öfkeyle çarpan iki insan – artlarından her yerde, görünmez de olsa ne derin izler bırakmışlardır bu iki kişi, bir düşünün! Mutfak kapısı çok dar yapılmış. Ellerinde yemek tabakları, acelesi olan iki kişinin eşikte çarpışmalarını imkânsız. İşte George hemen hemen her sabah tam bu noktada, merdivenin en alt basamağına ulaştığında, kendini ansızın karşısına çıkan, hoyratça kırılıp ikiye bölünmüş, tırtıklı bir bıçak ağzında bulma duygusunu yaşıyor. Sanki toprak kaymış da bütün izler kaybolmuş gibi. İşte burada duruyor ve sayrıl bir tazelikle, sanki ilk kereyi yeniden yaşar gibi biliyor: “Jim öldü. Öldü.”

Hiç kıpırdamadan, ses çıkarmadan, ya da çok çok, kısa bir hayvan hırıltısı çıkararak sancının geçip gitmesini bekliyor. Sonra mutfağa giriyor. Bu sabah sancıları duygusallıkla geçiştirilemeyecek kadar acılı. Artlarından sadece bir hafifleme hissediyor. Kötü bir adale kasılmasını atlatmak gibi bir şey.

Bugün karıncaların sayısı artmış, mutfağın zemininde bir sütun çizerek lavaboya tırmanıyor, reçellerle balı sakladığı dolabı tehdit ediyorlar. Her zamanki gibi inatla, karıncaları filit sıkarak yok ediyor ve birden bu işi yaparken kendini görüyor: Bu öğretici, hayranlık uyandırıcı varlıklar üzerinde zorla kendi

iradesini kullanan inatçı, kötü niyetli bir ihtiyar. Evrim krallığında hiçbir yerleri olmayan eşyalar –kap kacak, çatal bıçak, kavanozlar, şişeler– oldukları yerde durmuş seyredirken, dirimi yok eden dirim. Neden? Neden? Bizi doğal müttefiklerimizle, zorbalığının ortak kurbanları olduğumuz yaratıklarla karşı karşıya getirerek varlığını görmezlikten gelmemizi isteyen kozmik bir düşman, zorbalar zorbası biri mi var? Ama heyhat, George bütün bunları aklından geçirdiğinde, karıncalar çoktan ölmüş, ıslak bir bezle temizlenip lavabonun deliğinden aşağı yollanmışlar bile.

Kendisine bir tabak domuz pastırmalı yumurta, kızarmış ekmek ve kahve hazırlıyor, mutfak masasına oturup yemeye hazırlanıyor. Bunları yaparken, ta yıllar önce İngiltere’de geçen çocukluğunda dadısının öğrettiği bir çocuk şarkısı hiç gitmiyor kulağından:

Yumurtayla kızarmış ekmek ne güzel gider.

(Hâlâ capcanlı gözünün önünde; kır saçlı; parlak fare gözlü; çocuk odasına tepsiyi getiren tombul küçük bir gövde; onca basamağı tırmanmaktan nefes nefese kalmış. Basamakların dik oluşuna söylenir, onlara “Tahtadan Dağlar” derdi – çocukluğunun büyümlü laflarından biri.)

Yumurtayla kızarmış ekmek ne güzel gider,

Bir yiyen bir daha yesem der!

Ah, o çocuk odası hazlarının iç burkacak kadar güven vermekten uzak kuytululuğu! Küçükbey, George, keyifle yumurtasını yiyor; dadısı onu seyrediyor ve o canım, minicik, lanetlenmiş dünyalarında her şeyin yolunda gittiğini söylemek ister gibi gü-lümsüyor!

Jim’le edilen kahvaltılar birlikte geçen günün en güzel saatlerindendi. En güzel sohbetler ancak o sırada, ikinci ya da üçüncü fincan kahvelerini içerken yapılırdı. Akıllarına gelen her şeyden konuşurlardı. Ölümünden de elbette – öldükten sonra canlı kalmayı sürdüren bir şey var mıdır, varsa ne olabilir? Anında ölmekle ölmek üzere olduğunu bilmenin görece iyi ve kötü yanlarını bile tartışmışlardı. Ama George şu anda dünyada hatırlamıyor Jim’in

bu konudaki görüşlerinin neler olduğunu. Böyle meseleleri ciddiye almak zordur. Öyle akademik gelir ki insana bunlar.

Diyelim ki ölümler gerçekten de yaşayanları ara sıra yokluyor. Yaklaşık Jim diye tanımlayabileceğimiz bir şeyler, George başının çaresine bakıyor mu diye bir göz atmak üzere geri geliyor. Peki bu bir işe yarar mı? Hatta değer mi? Bu olsa olsa, bir an için özgürlüğünün uçsuz bucaksız sokaklarından içeriye göz atmasına izin verilen başka ülkeden bir konuğun kısacık bir ziyarete gelmesi, camın gerisinde, ta uzakta, daracık odada tek başına küçük bir masanın başına oturmuş, uslu uslu, görev gibi yumurtasını yiyen birini, o müebbet mahkûmunu görmesi gibi bir şey olmaz mıydı?

Oturma odası karanlık, alçak tavanlı, pencerelerin karşısına düşen duvarda boydan boya kitap rafları var. Bu kitaplar George'ü daha soylu, daha erdemli ya da gerçekten bilge kılmadılar. Onların seslerine kulak vermeyi seviyor sadece, bazen şununbine, bazen bununbine, keyfi nasıl isterse. Başkalarının yanında kitaplardan saygıyla söz etmesi gerekiyorsa da, kitaplarını gözlerinin yaşına bakmadan kötüye kullanıyor; uyumak, saatin akrebiyle yelkovanını unutmak, mide sancılarının kesintisiz dırılığını dindirmek için, kendisini melankoliden kurtarıp lafa tutsunlar ya da bağırsaklarına ilk komutu versinler diye.

Raftan bir kitap seçiyor ve Ruskin şunları söylüyor ona:

"... okul çağında bir çocukken mantar tabancalarıyla oynamayı severdin. Tabancayla tüfek aynı şeyin daha ustalıkla yapılmışından başka bir şey değildir. İşin kötüsü, sen çocukken senin için oyun olan, serçeler için hiç de öyle değildi; işte şimdi de sana oyun gibi gelen, Devlet'in küçük kuşlarına hiç de öyle gelmiyor; kapkara renkli kartallara gelince, yanılmıyorsam, onlara nişan almaktan nedense hep çekiniyorsun."

Şu çekilmez ihtiyar Ruskin her zaman son derece haklıdır; çilgındır da, o yanaklarına kadar yükselen sakallarıyla, hep küskün suratlıdır, İngilizleri paylamaktan hiç vazgeçmez – bugün tuvalette geçirilecek beş dakika için kusursuz bir arkadaş. George, bağırsaklarının hoş bir aceleyle harekete geçtiğini his-

sediyor, elinde kitap, tuvalete çıkan basamakları hızlı hızlı tırmanıyor.

Keneftede otururken, pencereden dışarıyı seyredebiliyor. (Sokağın karşı kaldırımından bakanlar başını ve omuzlarını görüyorlar, ne yaptığını değil.) Kaliforniya'ya özgü külrengi ılık bir kış sabahı; gök yere yakın bulutlarla yüklü, Pasifik Okyanusu'ndan gelen sisle yumuşamış. Aşağıda, deniz kıyısında okyanusla gökyüzü yumuşak, yaşlı bir külrenginde buluşmuşlar. Palmiyeler kıpırdamıyor, zakkum ağaçlarının yapraklarından nem damlıyor.

Bu sokağın adı Kâfur Ağacı Yolu. Belki bir zamanlar kâfur ağaçları yetişirmiş burada, şimdilerde bir tane bile yok. Ama bu adın Los Angeles'ın salaş şehir merkeziyle züppe, burnu büyük Pasadena'dan kopup gelerek yirmili yılların başında bu koloniyi kuran öncü sakinler tarafından sırf "pitoresklik" olsun diye verilmiş olması daha büyük bir olasılık. Bunlar duvarlarına sıva sürülmüş bungalovlarıyla derme çatma kulübelerine "villa" demişler; onlara *The Foc'sle* ve *Hi Nuff* gibi şirin adlar takmışlar. Yaratmak istedikleri koru atmosferine uysun diye, sokaklarına "iz", "yol" ya da "patika" demişler. Ütopyaları, Montmarte havalı subtropik bir İngiliz köyü kurmakta; biraz resim yapıp, biraz yazıp çizip, bol bol da kafa çekilecek bir Küçük Şirin Köy. Kendilerini "Son Bireyciler" olarak görmüşler, yirminci yüzyıla karşı son siperde kahramanca direndiklerini sanmışlardı. Sabah akşam, kentin insan ruhunu ezen ticariliğinden kaçtıklarına şükreder dururlardı. Pejmürde, neşeli ve inadına bohemdiler; birbirlerinin işlerine burunlarını sokmaktan bir an bile yorulmazlardı ama sınırsız hoşgörülerini vardı. Kavga ettiklerinde en azından yumruk yumruğa, şişelerle ya da mobilyalarla girişirlerdi birbirlerine, avukat kullanmazlardı. Çoğu, Büyük Değişim'den önce ölüp gidecek kadar da şanslıydı.

Değişim kırklı yılların sonunda başladı. İkinci Dünya Savaşı gazileri yeni evlendikleri karılarıyla Doğu'dan gelip buraya do-luştular. Savaş gemilerine binip de Pasifik'e açılmadan önce son gördükleri, içlerini özlemle dolduran bu yurt parçasında, güneşli Güney İlleri'nde yeni ve daha iyi bir üreme ortamı bulmayı umu-

yorlardı. Deniz kıyısından yürüyerek beş dakikalık mesafede, gelecekte üreyecek veletleri ikiye biçecek trafiği olmayan bir yamaç üzerinde kurulmuş bu mahalleden daha iyi bir üreme ortamı olur muydu? İşte böylece, buram buram banyo küvetinde imal edilmiş cin kokan, Hart Crane'in şiirleriyle çınlayan kulübeler, birer birer kola içen televizyon hastalarının istilasına uğradı.

Kuşkusuz gazilerin kendilerine kalsa, onlar başlangıçtaki bohem ütopyasına çok kolay ayak uydurabileceklerdi; hatta bazıları akşamdan kalmalıktan fırsat buldukça resme ve yazıp çizmeye de başlayabilirlerdi. Ama karıları, ta işin başında onlara en açık bir lisanla üremeye bohemliğin bir arada yürümeyeceğini anlattılar. Üremek için insanın düzenli bir işe, ipoteğe, krediye, sigortaya ihtiyacı vardır. Ayrıca ailenin geleceği güvence altına alınmadıkça da sakın öleyim filan deme.

Derken veletler baş göstermeye başladılar, bir batın enik, derken bir batın daha, bir batın daha. Eski küçük okul binası yeni ve havadar bir grup bina haline geldi. Okyanusa bakan taraftaki döküntü bakkal genişletildi, süpermarket oldu. Kâfur Ağacı Yolu'na da iki tabela asıldı. Bunlardan biri dere kıyısında yetişen su teresini yememenizi, suyun kirli olduğunu söylüyordu. (İlk sakinler yıllarca yemiş durmuşlardı oysa; George'la Jim de yemişlerdi, tadı harikaydı, hiçbir şey de olmamıştı.) Öteki tabela –sarı zemin üzerinde o uğursuz kara silüetler– ise DİKKAT! ÇOCUKLAR OYNUYOR diyordu.

George'la Jim, ev bakmaya çıkıp da yolları ilk buraya düştüğünde sarı tabelayı görmüşlerdi elbette. Ama görmezden gelmişlerdi, çünkü eve bir görüşte vurulmuşlardı. Buraya bayılmalarının nedeni, eve ancak derenin üzerindeki köprüden geçerek ulaşılmasıydı. Üstelik çevresindeki ağaçlar ve arkasındaki dik, çalılık yamaç da evi bir ormanın ortasındaki açıklıktaymış gibi gösteriyordu. "Sanki kendi adamızdaymış gibi" dedi George. Bileklerine kadar kuru çınar yapraklarına bata çıka (ileride sürekli yakınmalarına neden olacaktı bu yapraklar) yürüdüler; her şeyi beğenmeye kesin kararlıydılar artık. Alçak tavanlı, rutubetli, karanlık oturma odasına bakarken, geceleyn şömüne ateşinde bu-

ranın çok sevimli olacağına karar verdiler. Garaj, üzerine deve hörgücü gibi abanan yarısı kuru yarısı yeşil sarmaşık yüzünden iki misli büyük görünüyordu. Oysa içi ilk Fordlar düşünülerek yapıldığı için minicikti. Jim buranın hayvan beslemekte işe yarayacağını söyledi. İkisinin arabası da buraya sığmazdı zaten; o halde arabaları köprüye park ederlerdi. Köprü biraz bel vermeye başlamıştı galiba, dikkatlice bakıldığında. “Eh, boş ver, herhalde bizden uzun olur ömrü” dedi Jim.

Kuşkusuz mahallenin çocukları da Jim’le George’un o ilk akşamüzeri gördükleri gibi görüyorlar evi. Dört bir yanından sarmaşıklar sarkan, karanlık, gizemli görünüşlü bir yer; tam yaşlı ve korkunç bir masal canavarının yaşayacağı bir mağara. George yalnız yaşamaya başladığından beri, giderek artan bir şiddet gösterisi eşliğinde bu rolü oynar oldu. Kişiliğinin Jim’e hiç göstermek istemediği bir yönünü ortaya çıkarıyor bu rol. Mrs. Strunk’ın Benny’siyle Mrs. Garfein’in Joe’su sırf George’u kızdırmak için köprü’nün üzerinde bir aşağı bir yukarı koşarlarken, George’un elleriyle kollarıyla işaretler edip zincirlik deli gibi pencereden dışarıya kükrediğini görse, Jim ne derdi acaba? (Jim onlarla o kadar kolay anlaşır ki. Onların kokarcalarla, rakunla oynamalarına, mino kuşuyla konuşmalarına izin verirdi; buna rağmen çağrılmadan köprüye adımlarını atmazlardı.)

Karşıdaki evde oturan Mrs. Strunk, ara sıra çocuklarına George’u rahatsız etmemelerini, onun bir profesör olduğunu, çok çalışması gerektiğini söyleyerek üstüne düşeni yapıyor. Ama bütün iyicil tabiatına rağmen, Mrs. Strunk bile –ki durmadan ev işi yapmaktan, sevecen ama bıkkın bir kadın olmuş çıkmış; Mr. Strunk’a beş oğlan iki kız büyütmek için bıraktığı radyo şarkıcılığı günlerini belli belirsiz bir melankoliyle andıkça pişmanlık duyuyor–, o bile, ancak bir hoşgörü gülümsemesi ve küçücük de olsa bir onay kırıntısıyla, George’a Benny’nin (oğlanların en küçüğü) kendisinden “o adam” diye söz ettiğini söylemekten kendini alamıyor. George oğlanı avludan köprüye, köprüden ta sokağın alt köşesine kadar kovalamıştı; oğlan elindeki çekiçle hiç durmadan evin kapısına vuruyordu da...

George kükremelerinden utanıyor, çünkü yalandan değil bunlar. Gerçekten tepesi atıyor, kendini hakarete uğramış hissediyor, sonradan midesi bulanıyor. Öte yandan çocukların ondan tam da böyle davranmasını istediklerinin farkında. Hatta onu böyle davranmaya itiyorlar. Birdenbire canavar rolünü oynamayı reddetse, onlar da onu artık kışkırtmasalar, Georg'un yerine başka birini arayacaklar. Şu soru, yalandan mı yapıyor yoksa bizden gerçekten mi nefret ediyor sorusu hiç akıllarına gelmiyor. Yarattıkları efsanelerdeki bir oyun kişisi olmasının dışında umurlarında bile değil. Umurunda olan George. Bu yüzden bir ay önceki zaaf anından daha da utanıyor şimdi. Şekerleme satın almış, sokakta rastladığı bir grup çocuğa ikram etmişti. Teşekkür bile etmeden, ona merakla ve güvensiz gözlerle bakarak aldılar; belki de o anda George'dan hor görme konusunda ilk derslerini almaktaydılar.

Bu arada Ruskin hepten ölçüyü kaçırdı. "Beğeni *tek* ahlaktır!" diye haykırıyor, George'a parmak sallayarak. İyice can sıkmaya başlayınca, kitabı kapayarak onun lafını ağzına tıkayıveriyor George. Kenefin üzerinde oturmayı sürdürerek pencereden dışarıyı seyrediyor.

Sessiz bir sabah. Hemen hemen bütün çocuklar okulda; Noel tatiline daha bir iki hafta var. (Noel aklına gelince umarsızlıkla ürperiyor George. Belki de bir çılgınlık yapar; Mexico City'ye giden bir uçağa atlar, bir hafta sarhoş gezer, o bar senin bu bar benim dolaşır. İçinden, bezgin, soğuk bir ses, gitmezsün, hiçbir zaman da gitmeyeceksin diyor.)

Ah, işte elinde çekiciyle Benny geliyor. Çöp arabaları gelip alsın diye yaya kaldırımına çıkarılmış bidonları karıştırıyor, bir tanesinin içinden kırık bir banyo terazisi bulup çıkarıyor. George Benny'nin çığlıklar atarak teraziyi çekikle paramparça edişini seyrediyor; sanki alet acı çığlıkları atıyormuş gibi sesler çıkararak bir oyun oynuyor Benny. Düşünün hele, bu yaratıkla gurur duyan anası, o Mrs. Strunk, bir de öğrenerek, o zararsız yılan yavrularını nasıl olup da eliyle tutabildiğini sorardı Jim'e!

Benny terazi cinayetini tamamlayıp ayağa kalkmış, aletin sağa sola saçılmış bağırsaklarını seyrederken Mrs. Strunk evin önünde boy gösteriyor. "Onları geri götür!" diyor Benny'ye. "Bidona yerine koy! Hadi hemen! Çabuk, çöpe!" Sesi bir yükseliyor bir alçalıyor, şarkı söyler gibi ahenkli bir ses. Çocuklarına hiç bağırılmaz. Bütün ruhbilim kitaplarını okumuş. Benny, Saldırgan Dönemi'ni geçiriyor, tam yaşıdır; bundan daha normal, daha sağlıklı ne olabilir? Mrs. Strunk sesinin sokağın ta alt köşesinden duyulduğunun çok iyi farkında. Sesini duyurmak da hakkı, çünkü şimdi Annelerin Saati. Benny neden sonra birkaç kırık parçayı götürüp de çöpe attığında, o ezgili sesiyle "Aferin oğluma!" diyor ve gülümseyerek dönüp eve giriyor.

Bunun üzerine Benny, Strunk'larla Garfein'ların evleri arasındaki boş arsada bir kuyu kazmaya çalışan, kendinden çok daha ufak, ikisi oğlan biri kız üç veletle cebelleşmeye karar veriyor. (George'un mağarasının yan tarafa dönük, korunmalı ön yüzüne karşılık, bu iki ailenin evlerinin ön yüzü de dosdoğru, apaçık sokağa bakıyor.)

Boş arsada, kocaman yaşlı okaliptüs ağacının altındaki kazma işine Benny el koymuş durumda şimdi. Montunu çıkarıp, tutsun diye küçük kıza fırlatıyor; sonra avcuna tükürüp kazmayı eline alıyor. Televizyonda gördüğü adamlardan biri şu anda, gömü arıyor. Bu veletlerin tüm velet-yaşamları böyle taklitlerden kurulu işte. Konuşmaya başlar başlamaz ilk söylemeye çalıştıkları şarkı reklam cingılları oluyor.

Derken oğlanlardan biri –belki de Benny'nin yer kazma oyunundan sıkılıyor, tıpkı Benny'nin kendisinin Mr. Strunk'ın izcilik bozuntusu oyunlarından sıkıldığı gibi– gruptan ayrılarak tek başına mantar patlatmaya koyuluyor. George bu mantar patlatma meselesi yüzünden gidip Mrs. Strunk'la konuşmuş, ondan çocuğun annesiyle görüşmesini rica etmiş, bunların kendisini yavaş yavaş çıldırtacağını açıklamaları için yalvarmıştı. Ama Mrs. Strunk'ın doğanın anarşisine karışmaya hiç mi hiç niyeti yok. Gülümseyerek ricayı geçiştiriyor, George'a: "Mutlu bir gürültü olduğu sürece, *ben* çocukların gürültüsünü duymam bile" diyor.

Mrs. Strunk'ın saati ve analığın gücü, akşamüstünün ortalarına, büyük kızlarla oğlanların okuldan dönüşlerine kadar süre-

cek. Büyükler kızlı oğlanlı gruplar halinde geliyorlar. Oğlanlar hemen gruptan ayrılıp top oynamak denen erkek etkinliğine katılmaya koşuyorlar. Birbirlerine yüksek sesle bağırıp küfrediyorlar, mağrur bir zarafetle tekmeler savuruyor, havaya sıcıyor, top kapıyorlar. Top bir bahçeye kaçtığında, özür dilemeyi bile aklıklarına getirmeden çiçekleri eziyor, bahçe süslemesi olarak konulmuş kayaları deviriyor, bahçe yollarına dalıyorlar. Sokağa araba girecek olursa durup onlar yol verinceye kadar beklemek zorunda; oğlanlar biliyorlar haklarını. İşte bu saat, anneler başlarına bir kaza gelmesin diye ufak veletlerini evde tutmak zorundalar. Kızlar kapı önlerinde oturmuş kıkırdaşıyorlar. Gözleri daima oğlanların üzerinde, onların dikkatini çekmek için en akla hayale gelmez garipliklere başvurmaya hazırlar. Mesela Cody'lerin kızları iyice yaşlı, kara renkli kanişlerini sanki Nil üzerinde gezintiye çıkan Kleopatra'yımış gibi yelpazeliyorlar. Ne var ki, çıktıkları oğlanların bile onlara metelik verdiği yok; çünkü saat onların saati değil. Onlarla konuşan sadece munis, nazlı oğlanlar – doktorun, kanişin kıvırcık tüyelerine kurdeleler bağlayan, kız gibi oğlu.

Derken ardından erkekler işten eve dönecekler. Şimdi onların saati; top faslı bitmeli. Çünkü Mr. Strunk'ın sınırları bütün gün o kuşbeyinli zengin dula şu gayrimenkulü satmaya çalışmaktan perişan durumda, Mr. Garfein'in ise çalıştığı yüzme havuzu şirketinde baş gösteren gerginlikler yüzünden tepesi atacak. Onların ve öteki babaların daha fazla gürültüye tahammülleri yok. (Pazarları, Mr. Strunk oğullarıyla top oynar, ama bu da beden eğitimi programının bir parçasıdır; efendice ve ciddi yapılı, gerçekten eğlenceli bir yanı yok.)

Her hafta sonu partiler verilir. Ev ödevlerini bitirmemiş de olsalar, yeniyetmelerin gidip dans etmelerine, birbirleriyle oynamaşmalarına izin verirler; çünkü büyükler ne olursa olsun gevşemek, çocukların gözlerinden uzak olmak isterler. Mrs. Strunk'la Mrs. Garfein mutfakta salata yaparlar, Mr. Strunk bahçedeki ızgarayı yakar, Mr. Garfein elinde bir tepsi içinde içki şişeleri ve karıştırıcıyla aradaki boş arsayı katederken, ağzı kulaklarına vararak, tam bir "Şen Denizci" sesiyle "Martiniler geliyooor!" diye bağırır.